

ВЫХОДИТЬ ЩОДЕНКО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІ

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Дел. 23 листопада 1927.

Ще кращіше виступають ці за-
яви більшовицької дипломатії в
нашій прискорення пакту про не-
напад на Польщу у самій Польщі,
на території якої унаглядно Іх своїм
владдянням теперішній радянський
влада у Варшаві Богомолів. Зараз-
ді він вступленні в об'їздки посла
виступав він у себе пресову кон-
ференцію з польськими журналіста-
ми. На ній виголосив експозе, в яко-
му було дуже багато компліментів
на Польщі, а ще більше запевнень
в тому, що СРСР ховає і вириває
з серцем самі лише миролюбиві
з того найгорячіші мрії мало що
вирішувати мир з польським на-
родом і урядом. Угостивши поль-
ських журналістів чаєм, Богомолів
заявив, що в інтересах взаємного,
радянсько-польського, збли-
ження буде влаштовувати такі кон-
ференції на-їше.

Пенесівському „Робітнік-опі“ теж подобається „меншостевий“

бляк. Але йому не личить користуватися погромо-репресійними аргументами. Як „соціалісти“ (по суті соціалістично-націоналісти) вони мають інші аргументи з трафаретної скарбниці соціалізму.

„І ми є — випуть польські соціал-націоналісти — противниками такого бляку. Уважамо його промовою націоналізму в омані націоналістичної політики — так живимий, української, німецької і білоруської, як і польської. Сам факт встановлення бляку застосує націоналістичні відносини, надає виборам штучно перебільшене (?) тавро національної боротьби. Осуджуємо тактику п. Грібама й німецьких націоналістів, готових творити думки про бляк. Але одночасно стверджуємо, що „пограбований“ уряд не зміг насправду рушити з місця проблеми національних меншостей в Польщі, не говорючи про недостатню їхню-небудь поважних спроб дієвої її розв'язки. Проти цього мусимо категорично застерегтись, — то проти методи „заликування“ і „тероризовання“. Польська демократія не має з тими методами безумовно нічого спільного. Статті „санітарних“ шпектирів наскрізь нагадують дискусію „Другошувки“ в 1922 р. А націоналісти можуть дати якраз протилежний замір. Погрозами впливають на бентузи і лайдаків, на нікого більше“.

В справі бляку непольських народів і поведінки „санітарів“ у відношенні до нього висловлює в розмові з представником „Епока-и“ також голова Українського Нац.-Дем. Об'єднання — д-р Дмитро Левицький. Зреферуюмо спершу те, що подає „Епока“ з 20. п. м. Отже д-р Дм. Левицький зазначає, що бляку ще не заключено в остаточній формі. Є ще труднощі, головні між жидами. Участь чи неучасть в ньому галицьких сіоністів не буде мати рішучого значення, бо українці, живучи у Сх. Галичині суцільною масою, не потребують підтримки жидів, тільки навпаки. Поза групою п. Райха є ще й інші галицько-жидівські групи, які бажають взяти участь в бляку. Через відсутність сіоністичної групи п. Райха бляк не втратить свого характеру. Без бляку загрожую жидом утрата кількох мандатів.

На запит, чи правдою є, що українці бажають при допомозі жидівських голосів перевести свого кандидата у Львові, відповів д-р Дм. Левицький:

„Безумовно — так. Якщо бляк буде ексклюзивний, то kwestія не підлягатиме для нас ніякій дискусії. Є претези достаточні ясно“.

А на замітку, що на українську пропозицію не годиться п. Райх, зазначає д-р Дм. Левицький:

„Здається, що ми теж маємо якийсь голос у тій справі. З нашого боку є дуже великі труднощі саме з групою п. Райха“.

Що торкається німців, то д-р Дм. Левицький зазначає, що коли обчислення виявлять, що німцям належить один мандат з Галичини, то його одержать. Українці рахують на 35 до 45 мандатів в виборі, не маючи наміру нікому відступити своїх мандатів. На випадок вступлення до бляку, УНДО бажало би знайти в ньому в радикалах, Сел. Союзом і соціалістами.

На запит про наслідки процесу Шварцбарта — відповів д-р Дм. Левицький:

„Наші відносини є ще напружені. Відомий процес про обвинув. Петатора аберігається ще в умах. Але з огляду на те, що український селянин є в автономію, то висновок йому участі в бляку з жидами до часу виборів не було би неможливість“.

Під кінець розмови представник „Епока-и“ запитав іще д-ра Дм. Левицького, чи він робив які кроки, щоби перед приступленням до бляку порозумітися з урядом(?), на що одержав коротку відповідь: Ні! „То було все“ — кінчає представник органу Партії Праці. Ні, то не було все, бо більшу частину думок і поглядів, висловлених провідником найбільшої української партії впустила редакція.

Перш усього п. голова звернувся увагу на те, що поширюють погроми про зміну відносин на Зах. Україні є звичайними дешевенькими фантазіями. По суті нічого не змінилося. „А прецінь будується мости після повені“, — зазначає розмовець. „Чи думаєте, що будовою мостів можна розв'язати українське питання“ — запитав д-р Дм. Левицький. Далі п. голова звернувся увагу на політичну зрілість українського селянства, зазначаючи, що ніде в Європі селянство не є таке зріле і

свідоме, як саме у нас. Тільки в ігнорантській польській пресі товчуться казки про „темне українське хлопство“. І провідники українського народу можуть робити тільки таку політику, яка йде по лінії змагань широких народних мас. Всякі інсинуації на тему III. Інтернаціоналу чи інших „чужоземних впливів“ є негідні шануючої себе преси. Вкінці зазначив д-р Дм. Левицький, що погрозами і заповіддю терору українців ніхто не перелякає, бо це насушний хліб нашої дійсності.

Австрія й Альзасія.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 16. листопада 1927.

I.

В останніх кількох днях знов займають увагу французького громадянства дві справи одночасно, які зрештою незалежно від себе, повертаються на сторінки французької преси періодично — одна в д. версайського мира з 28. червня 1919 р., друга навіть ще від листопада 1918 р., себто від капітуляції німецьких армій і від тріумфального входу французьких армій в освободжений Страсбург.

Перша справа — це справа злуки Австрії з Німеччиною, друга — справа боротьби проти альзаського автономізму. Події останніх днів знов і ще раз з черги заставляють французьку публіку пригадувати над цими справами.

Два чільні німецькі міністри, Маркс і Штретземан, поїхали на офіційні відвідини до Відня. Там їх витали чільні австрійські міністри, австрійська людність і преса як годі більше демонстраційно, святочно й сердечно. Виголошено промови в честь спільної культури, звеличувано сердечність і глибину спільних національних почувань, славлено „практичний ідеалізм“ німецький, то що, але ні з одних уст, ні віденських ні берлінських, не пронеслася фраза, ні навіть згадка про злуку Австрії з Німеччиною. Банальність тих промов і відсутність найменшого натяку на „Anschluss“ все таки не заспокоїли французів у їх побояваннях німецько-австрійського єднання. Ще трохи, а дехто тут готовий би просто жалуватися, що віденські промови були такі „коректні“ — коректні в змислі версайського і сен-жерменського мира. „Можливо, що це гірше від гримих заяв — міркує собі один з провідних націоналістичних ідеологів — бо віденські промови подишнали по собі враження, що німці ні трохи не задоволені та що їм навіть не спішно зі злукою; вони знають, що Австрія впаде їм наче зрілий овоч“.

II.

„Наче зрілий овоч“! Себто, іншими словами, нова німецька соборність мала би здійснитися природним ходом подій, мирними комбінаціями і деклараціями, а не — як попередня, Бісмарківська, кров'ю і залізом. Можливо й невиключено, хоча й сумнівно, що нова Соборна Німеччина побачить світ шляхом якоїсь постанови Союзу Народів або й односторонньої німецько-австрійської заяви про єднання, проти якої Франція (ні Італія, ні Мала Антанта) з яких-небудь причин не будуть могли підняти війни. Вона дуже сумнівна — така мирна розв'язка питання про Anschluss, однак все таки вона теоретично бодай невиключена. Конець кінців навіть текст версайського мира допускає легальну можливість такої розв'язки: за угодою Союзу Народів. І в цьому — ні на одну хвилину не вільно нам це забувати! — питання здійснення німецької соборності радикально і суцільно ріжнеться від питання соборності української. „В основі річ — пише нині паризька Information — мировим способом Anschluss не може довершитися: або він буде ділом пруської армії, або його не буде“. Information, бачимо, не вірить у можливість здійснення Соборної Ні-

меччини безкровним шляхом, постановою Союзу Народів; розуміємо її сумніви.

III.

Французький уряд закрив кілька газет, видаваних в Альзасії, альзасцями французькими горожанами, в німецькій мові, за те, що газети ці домагалися для Альзасії автономії в рамках французької держави. Французькі газети одним хором похваляють уряд за це рішення, висловлюють жалю, що влада досі толерувала автономістичну пропаганду, та клеймлять пропаганду цю як зрадницьку супроти єдності і цілості французької батьківщини. Альзаські автономісти очевидно обурюються і протестують. Признаємось, що протести ці й обурення це не дуже нас зворушують. Дивуєтесь, чому? Ось чому:

Ті самі альзасці германської раси й мови, котрі тепер обурюються проти урядового акту оборони традиційної французької єдності й цілості, ще недавно тому, перед війною, наповняли світ своєю пропагандою проти рідної їм расою і мовою Німеччини, горяче піддержували у Франції приспане почуття реваншу і поведінкою своєю сотворили одну з головних причин без-

ФУТРА
всілякі гуртом і детально
поручає знава фірме
СОЛОМОН БАЧЕСА
вул. Краківська 6
під осн. 1895
Тел. 21-28

прикладної різні 14 мільонів людей; ніщо не могло їх заспокоїти в рамках Німеччини — ні автономія, ні добробут, ніщо: вони хотіли об'єднатися з французькою батьківщиною. А ледви вони досягнули здійснення свого ідеалу і опинилися у французькій республіці, а зараз-же вони, ті самі люди, розпочали тут таку саму пропаганду проти Франції, як недавно ще проти Німеччини. Що воно таке — політичні примхи, політична настрів, чи що?

Франція — не нинішня; ціла її внутрішня структура — централістична; можна сказати, що сама суть Франції — централізм. Не було би послідовної й невідомої централістичної 1000-літньої політики капетинців, республік і Наполеонів, то й не було би французької нації й французької культури — того світу європейської духовної культури, а був би якийсь західний Балкан у дванадцять ріжноромових державах, безсилних, культурно маловартних і собі взаємно ворожих. Французька держава і нація — плід і вислід централізму; кому централізм не влад (а централістична медаль має свою, дуже прикру оборотну сторону), тому нема місця в рамках французької батьківщини. Відоме це не від нині, і не було це тайною і для альзасців. Чому отже вони, германське плем'я, так дерлися до Франції? Щоб її розбити на 12 мов, чи автономічних держав? Аби визволити епід Німеччини 2 мільйони альзасців, 14 мільйонів людей склали свої кости. А нині ті самі люди, ті самі політики, редактори, агітатори наново — тільки на відворот — розводять свою „анзвольну“ пропаганду!

Кожна серйозна політична програма має свою логіку, кожна серйозна політична діяльність несе в собі знання реальних відносин, передбачування будучини, відповідальність за слова і діла. Альзасці до 1914 і 1918 рр. повинні і могли були знати, що роблять, коли юдили до війни і домагалися „єднання з французькою батьківщиною“.

В. Левицький

Вибірчий експеримент.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 16. листопада 1927.

У закордонній політиці — т. зв. лютоська справа, у внутрішній — справа виборів до III. союму, ось ті найбільш актуальні питання сьогодняшнього польського дня. Відома річ, що Литва, це лише маленька і дрібенька частинка великої проблеми, яка тягнеться на цілій екзистенції Польщі: яка жле Польщу будучинна поміж великою Німеччиною і великою Росією? А проте всі претезації можливості розширки затижної польсько-німецької „лістгармонії“ і всі можливості зміни пливних відносин на Стоді Європи — це діло ближньої або дальшої будучини. Німецького і російсько-польського недугами вічно затрівожений цілий польський державний організм, але Литва — це така трісочка, яка Польщі дошкуляє уже, тепер, і Польща — всі не бачать і чують — всі способи передумує, як би цієї трісочки позбутися. Так і в виборам. Союм давно вже стає у Польщі лише одним моментом із складної проблеми державного устрою. Не певність і неясність долі і майбутнього і будучого союму асопереч цілком протиставляють і яким постановам конституції, — навіть ще ядні, коли тейже дні союму на пальцях двох рук почислені і коли називаний докладно день повних виборів (28. лютого 1928). — є найкращим доказом, що цілий державний устрій Польщі переживає нині кризу, якої вислід далеко ще не видно. Але можна варіювати один і другий декрет нпр. про кари на пресу, або депопулярний розпорядок якогось міністра нпр. про телефонічні мірники; можна різкувати навіть різні „гоні-альонки“, як вже пос. Тутут, а управлінням законодавчого тіла, по штудерному вигинаючи на неї пошлюються. Однак навіть найсміливіші, вірніше кажучи: найбільшодушливі, реформатори здають собі рахунок справу, що змінити з дня на день державного устрою не можна. Було публічною тайною, яку й ми з своїм часом ретельно не викликаючи жалогого П. заперечення, що серед відповідей на модне питання „направ устрою“, товклася за урядовими кулісами різні проекти, м. і. і такі проекти зміни виборчої організації, які фактично горі злом перекидали основи демократичного парламентаризму, яким є 3-тя примітково-ве виборче право. Але видно, що навіть цей, безумовно найсміливіший із урядів, який колинебудь мав і буде мати Польща, навіть нинішній уряд така видко слушно прийшов до пересвідчення, що небезпечно, дуже небезпечно є розпочати устрій експериментів ледви в півтора року після одної революції і ледви в п'ять днів після істнування першого виборного законодавчого парламенту. І тому цю справу відложено ad futurum а покищо рубом стала справа — виборів.

Очевидно, що після тих „гоні-альонків“, які уряд робив із нинішнім парламентом, після тої поновки і в тій зневаг, треба справді дуже оуважуватися у високій ступені пошани уряду для парламентаризму взагалі. І коли уряд не має ані хрихтків віри у вартість першого польського вибраного союму, напак — був найганіше переозначив у його появі безвартості, то треба дуже сумніватися, чи має він велику віру у вартість союму сльдуного. Відкинувши вона задала? Чи в вірі в спасенність методи шаторарічної курації отуєванн? Віри у будучий союм уряд безумовно не має, бо не може її мати, бо не дозволяє її мати його а грунту інший погляд на роль і завдання союму, ніж його мають і виборці і воєли. В цьому місці повного твердження варіантів урядової думки робить будучини

